

2020-10-02

Till Svea hovrätt, Mark- och miljööverdomstolen

M 8146-20; Ansökan om tillstånd för utsläpp av avloppsvatten från Ängens avloppsreningsverk och ledningsdragning i vatten i Lidköpings kommun

Inledning

Detta överklagande avser mark- och miljödomstolens vid Vänersborgs tingsrätt deldom 2020-06-12 i mål M 2301-19. Mark- och miljödomstolen har lämnat Lidköpings kommun tillstånd att anlägga ett nytt modernt avloppsreningsverk för att omhänderta det avloppsvatten som genereras i stor del av kommunen och ersätta det befintliga äldre avloppsreningsverket i tätorten. Mark- och miljödomstolen har också lämnat tillstånd att lägga en ledning i Lidan för överföring av orenat avloppsvatten till det nya avloppsreningsverket.

Överklagandet avser framför allt tillståndets del IIa, i vilket mark- och miljödomstolen föreskrivit att det nya avloppsreningsverkets utsläppspunkt ska anläggas norr om hamnbassängen, det s.k. vändjacket. Lidköpings kommun har yrkat att utsläppspunkten från det nya avloppsreningsverket ska anläggas norr om Ågårdsbron och att utsläppet av det renade avloppsvattnet får ske i vattendraget Lidan.

Mark- och miljödomstolens beslut att förlägga den nya utsläppspunkten efter Lidans utlopp ute i Vänern norr om hamnbassängen innebär ett omfattande merarbete med anläggande av många kilometer

långa nya ledningar genom Lidköpings tätort för att kunna leda det renade vattnet från det nya avloppsreningsverket till den av mark- och miljödomstolen anvisade utsläppspunkten. Dessa ledningsdragningar fördyrar projektet med betydande belopp. Lidköpings kommun ser inte att det är motiverat ur vare sig miljö- eller omgivnings-synpunkt att kräva så orimligt kostnadskrävande försiktighetsmått som en utsläppspunkt i Vätern norr om hambassängen innebär.

Utsläppspunkten medför så stora tillkommande kostnader att hela projektet med ett nytt avloppsreningsverk riskerar att gå förlorat. Lidköpings kommun har skäl att anta att mark- och miljödomstolen tolkat de ekonomiska uppgifter som finns i ansökningsunderlaget på ett felaktigt sätt.

Lidköpings kommun har tillsammans med Sweco tagit fram en PM som redogör närmare för de olika frågeställningar som ligger till grund för detta överklagande (Bilaga A). I PM:n behandlas särskilt ledningsdragningen, miljö kvalitetsnormer, barriäreffekter för fisk, smittämnen i Lidan och i utgående renat avloppsvatten, påverkan på badvattenkvaliteten och läkemedelsrening. Promemorian tillsammans med vad som anges i denna skrift och vad kommunen angivit i målet vid mark- och miljödomstolen utgör grund för kommunens nedan angivna yrkanden.

Yrkandena avser följande delar av domslutet:

Tillståndets del I och II

Tid inom vilken den miljöfarliga verksamheten ska ha satts igång

Tid inom vilken arbeten i vatten ska vara utförda

Villkor 3 om utsläppspunkt

Villkor 5 om arbetsplan

Villkor 8 om anläggning för läkemedelsrening

Villkor 9 om halter i avloppsvattnet (endast ammoniumkväve)

Villkor 10 om halter i avloppsvattnet (endast ammoniumkväve)

Villkor 22 om energihushållning

Villkor 24 om kontroll

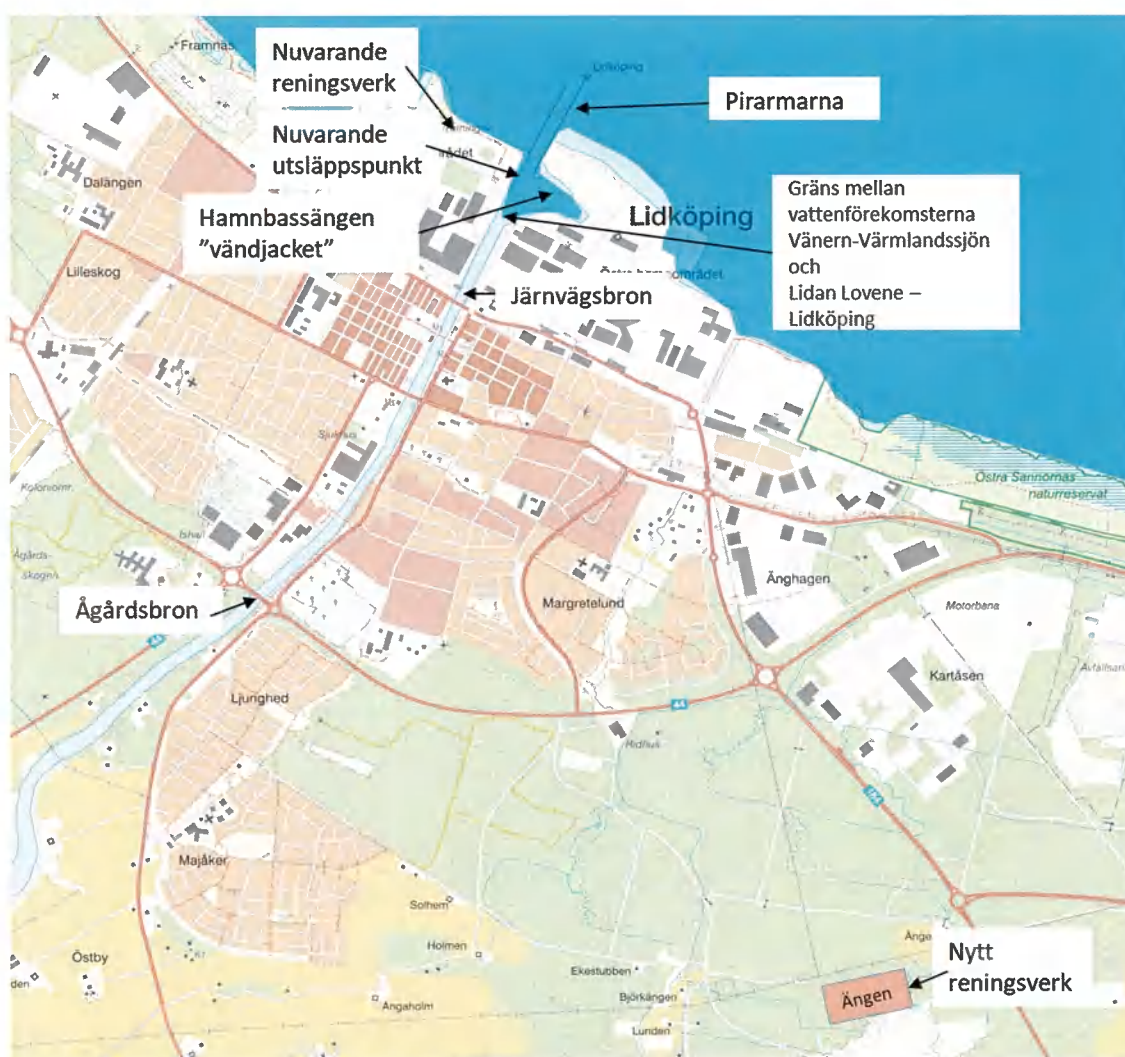
Delegering D1 om placering av ledningar m.m.

Prövotidsutredning U1 om uppföljning av läkemedelsreningen

Prövotidsutredning U3 om resursåtgång för läkemedelsreningen
Prövotidsutredning U5 om utvinning av näringsämnen
Tid för redovisning av prövotidsutredningarna för läkemedelsreningen
Samrådspart vid prövotidsutredningarna

Aktuella platser

På översiktskartan nedan framgår aktuell del av Lidan, Ågårdsbron, Järnvägsbron, vändjacket, aktuell del av Väneren samt pirarmarna.

Lidan

Lidan är en inklusive biflöden nio mil lång å som mynnar i Vänern i Lidköpings tätort. Lidan är indelad i 39 olika vattenförekomster enligt VISS. Den vattenförekomst som passerar centrala Lidköping benämns "Lidan – Lovene till Lidköping" och är nio km lång. Den del av vattenförekomsten som berörs av kommunens första- och andrahandsyrkanden i ansökan är de sista två km av vattenförekomsten och den ansökta utsläppspunkten norr om Ågårdsbron är belägen 2,5 km uppströms Lidans utlopp i Vänern. Lidans sista 500 m är tilldelad vattenförekomsten "Vänern – Värmlandssjön".

Detta överklagande

Lidköpings kommun vill i första hand som framgår av ansökan få tillstånd att släppa ut det renade avloppsvattnet i en ny utsläppspunkt norr om Ågårdsbron.

Lidköpings kommun ser inte att utsläppet av det renade vattnet har en sådan påverkan på vattenkvalitet och miljökvalitetsnormer för vatten att ett utsläpp norr om Ågårdsbron inte kan tillåtas. Stöd för denna uppfattning finns förutom i ansökningshandlingarna i mark- och miljödomstolens mål även i Swecos redovisning i bilaga A.

Lidköpings kommun konstaterar också att inte heller Naturvårdsverket ansett att det föreligger hinder mot en ny utsläppspunkt norr om Ågårdsbron.

Lidköpings kommun noterar också att en av de särskilda ledamöterna i mark- och miljödomstolen skrev sig skiljaktig och tillstyrkte den nya utsläppspunkten.

Den 30 september har Lidköpings kommun fått ytterligare positiv information av Sveriges forskningsinstitut RISE om förväntade låga halter av ammoniumkväve i det renade avloppsvattnet, vilket redogörs för ytterligare nedan och i bilaga A.

Lidköpings kommun ser slutligen inte att utsläppet skulle ha en sådan negativ betydelse för upplevd sundhet och trevnad att en ny utsläppspunkt norr om Ågårdsbron inte skulle vara tillåtlig.

Miljö kvalitetsnormer

Miljö kvalitetsnormer behandlas i ansökans bilaga C6. Sweco har i denna skrifts bilaga A, kapitlen 4 och 5 samt avsnitt 7.1, redogjort ytterligare för frågan om miljö kvalitetsnormer för fosfor, ammoniak och de läkemedel som angivits som särskilda förorenande ämnen. Mark- och miljödomstolen har kommit fram till att fosfor inte utgör något problem. Frågan om miljö kvalitetsnormer för läkemedel har inte belysts tidigare men Lidköpings kommun har givit Sweco i uppdrag att se närmare på dem med anledning av att mark- och miljödomstolen har föreskrivit läkemedelsrening trots att det inte påvisats något egentligt konkret behov och utsläppet inte heller bidrar till något bekymmer vad avser miljö kvalitetsnormerna.

Vad avser ammoniak har mark- och miljödomstolen ansett att det finns risk för att utsläpp norr om Ågårdsbron vad avser det särskilda förorenande ämnet ammoniak medför förhöjd ammoniakhalt som leder till att miljö kvalitetsnormen överskrids i Lidans nedre del och att utsläppet inte helt saknar betydelse för möjligheterna att uppnå god status i berörda vattenförekomster.

Lidköpings kommun noterar att årsmedelvärdet för ammoniak i HVMFS 2019:2 bilaga 2 kapitel 7 tabell 1 inte är uttryckt som ett gränsvärde utan som en bedömningsgrund, till skillnad från t.ex. årsmedelvärdena i tabell 1 i bilaga 6 för kemisk ytvattenstatus där det anges att "Denna parameter är ett gränsvärde uttryckt som ett medelvärde på årsnivå." Motsvarande kommentar för ammoniak i bilaga 2 är "Denna parameter är ett **värde** uttryckt som ett medelvärde på årsnivå." Det framgår också av rubrikerna att bilaga 6 avser gränsvärden, medan bilaga 2 inte har gränsvärden. Däremot anger tabell 1 i bilaga 2 värden för maximal tillåten koncentration, vilket torde vara en skarpare gräns att förhålla sig till än angivna årsmedelvärden. Lidköpings kommun menar således att

årsmedelvärdet för ammoniak därmed inte kan eller bör tillämpas som ett gränsvärde utan som ett mjukare värde att tillämpa tillsammans med övriga relevanta faktorer och omständigheter.

Branschorganisationen Svenskt Vatten har yttrat sig om mark- och miljödomstolens krav på läkemedelsrening (Bilaga B). I yttrandet uttalar sig Svenskt Vatten även kort om ammoniak som miljö kvalitetsnorm och risken med allt för skarpt satta bedömningsgrunder. Lidköpings kommun kan konstatera att bedömningsgrunden är satt med en säkerhetsmarginal om tio gånger.

Sweco förtydligar i bilaga A omständigheter som inte varit tydliga under mark- och miljödomstolens prövning. Sweco redovisar också hur små justeringar av de parametrar som ingår vid beräkningen av halt ammoniak (se HVMFS 2019:2 bilaga 2 kapitel 7 tabell 1 fotnot 4) får ett genomslag av betydelse. Det framgår också att underlaget i VISS är osäkert och att Vattenmyndigheten själv satt en låg tillförlitlighet till klassificeringen måttlig status. Endast ett av tre årsmedelvärden i bedömningen överskred årsmedelvärdet. Det kan ifrågasättas om Vattenmyndigheten har bedömt klassificeringens osäkerhet och underlagets rimlighet i enlighet med föreskriften HVMFS 2019:25 2 kap 4 § och tillhörande vägledning vid klassificering av ytvattenstatus för miljögifter (HaV 2016:26). Enligt HaV 2016:26 kan det t.ex. vara lämpligt att utesluta felaktiga värden innan en klassificering utförs. Den låga tillförlitligheten innebär att underlaget inte kan användas för att identifiera eventuella förbättringsbehov i vattenförekomsten.

Sweco gör också en bedömning av om utsläppet innebär en s.k. barriäreffekt för fisk som ska ta sig upp i vattendraget och kommer fram till att det inte gör det.

I målet vill Lidköpings kommun också lyfta frågan om påverkan på en mindre del av vattenförekomsten ska vara avgörande för klassificeringen av vattenförekomsten som helhet. Det har betydelse var övervakningspunkterna placeras. Övervakningsstationerna ska enligt HVMFS 2019:25 ha ett geografiskt läge som är representativt för vattenförekomsten. Lidköpings kommun kan konstatera att prov-

punkten är placerad uppströms den ansökta nya utsläppspunkten. Ett utsläpp nedströms provpunkten registrerar därmed inte en eventuell påverkan. Å andra sidan – om provpunkten placeras efter ett utsläpp som sker i nedre delen av en vattenförekomst så är inte heller den provtagningen representativ för vattenförekomsten. Lidköpings kommun vill också åberopa Naturvårdsverkets yttrande 2020-03-27, aktbilaga 64 i mark- och miljödomstolens mål, som stöd för tolkningen av vattenförekomsten som helhet.

Sveriges forskningsinstitut RISE har på uppdrag av Lidköpings kommun, inom ramen för det EU-finansierade projektet LIWE Life, utfört en processimulering av det planerade avloppsreningsverket. Simuleringsstudien har utförts i programvaran Sumo (från utvecklaren Dynamita), en kommersiellt tillgänglig simuleringsplattform för avloppsreningsprocesser, vilken är väletablerad och välvaliderad, framför allt för kväveavskiljning. Resultaten, som redovisas i bilaga A, visar på en stor potential att kunna optimera den framtida reningsprocessen så att halterna av utgående ammoniumkväve ($\text{NH}_4\text{-N}$) ska kunna hållas på mycket låga nivåer. Lidköpings kommun anser att det därför är lämpligt att under en provotid med två års drifttid efter intrimningsfasen följa upp utsläppen av ammoniumkväve från det nya avloppsreningsverket för att sedan redovisa utsläppen och föreslå eventuella slutliga villkor. Utifrån de mycket positiva preliminära resultat som RISE redovisat så sent som den 30 september vågar Lidköpings kommun föreslå en provisorisk föreskrift för ammoniak som efter intrimningstiden ligger lägre än t.o.m. det av mark- och miljödomstolen beslutade slutliga villkoret 10 som ska gälla efter intrimningstiden. Som framgår nedan vid villkoren 9 och 10 gäller detta dock endast om Mark- och miljööverdomstolen lämnar tillstånd till en ny utsläppspunkt norr om Ågårdsbron. Vid en utsläppspunkt längre nedströms anser inte Lidköpings kommun att ammoniumkväve behöver regleras i villkor.

Sweco har i bilaga A kommit fram till att en ny utsläppspunkt norr om Ågårdsbron inte riskerar att försämra status för parametern ammoniak i vattenförekomsten Lidan – Lovene till Lidköping eller

äventyra möjligheten att uppnå miljö kvalitetsnormen i vattenförekomsten.

Sammanfattningsvis anser Lidköpings kommun att miljö kvalitetsnormerna inte är ett hinder mot att lämna tillstånd i enlighet med kommunens förstahandsyrkande, d.v.s. till en ny utsläppspunkt norr om Ågårdsbron, och att mark- och miljödomstolens bedömning och placering av den nya utsläppspunkten norr om hambassängen lett till att projektet fördrats med 92-116 MSEK. Denna tillkommande kostnad innebär en påtaglig risk för att kommunen inte kan bygga denna samhällsnyttiga verksamhet som skulle medföra kraftigt minskade utsläpp och utgöra en innovativ och framtidssyftande anläggning som kan utgöra en förebild för andra kommunala avloppsreningsverk. Lidköpings kommun har 40 000 invånare och investeringsmöjligheterna, den höga ambitionen och viljan till trots, är inte obegränsade.

Upplevd sundhet och trevnad

Lidköpings kommun ser inte att utsläppet skulle ha en sådan negativ betydelse för upplevd sundhet och trevnad att en ny utsläppspunkt norr om Ågårdsbron inte skulle vara tillåtlig.

Lidköpings kommun har självklart beaktat sin översiktplan och upplevelsen av årnumret när den planerat det nya avloppsreningsverket och ansökt om tillstånd att släppa ut det renade avloppsvattnet norr om Ågårdsbron. Både upplevelsen av stadens centrala delar och investering i ett modernt och framtidsinriktat nytt avloppsreningsverk, beläget på lämpligt avstånd från bostäder, för stadens invånare har varit viktiga utgångspunkter för kommunen. Lidköpings kommun kan inte se att utsläppet av ett renat avloppsvatten i den breda och starkt strömmande Lidan inte kan tillåtas ur aspekten upplevd sundhet och trevnad. Det är också väsentligt att beakta att eftersom Lidan är ett starkt strömmande vattendrag, dessutom med hög grumling och dåligt siktdjup, används ån genom Lidköping inte för bad. I bilaga A kapitel 6 bedömer Lidköpings kommun Lidan utifrån badvattenförordningen och betydelsen som råvatten för dricksvatten. Lidan är också sedan många år uppströms

recipient för renat avloppsvatten från orterna Skara, Falköping och Vara som leds genom Lidköpings tätort, liksom vatten från ett antal enskilda avlopp och djurgårdar uppströms Lidköpings tätort. Det är således inte ett ur avloppssynpunkt opåverkat vattendrag. Parametern upplevd sundhet och trevnad, som enligt Lidköpings kommun är mark- och miljödomstolens subjektiva uppfattning, kan inte ha en sådan betydelse att den motiverar en skyddsåtgärd som kräver en investering i spannet 92-116 MSEK förutom den energiåtgång som krävs för att pumpa vattnet många kilometer till utsläppspunkten.

Kostnader

Mark- och miljödomstolen har grundat sin dom på att den utgår från att det går att hitta ekonomiskt rimliga lösningar för en utsläppspunkt norr om hamnområdet, det s.k. vändjacket. Mark- och miljödomstolen har enligt domskälen använt alternativ 1B som illustration till att det inte kan anses orimligt att bibehålla en utsläppspunkt i ett läge nära Lidans mynning.

Mark- och miljödomstolen anger också att den är fri att utgå från även andra alternativ än de som ansökts om.

Mark- och miljödomstolen anger på sid 90 i domen att skillnaden i kostnader mellan förstahandsyrkandet och utbyggnadsalternativ 1B inte är av avgörande betydelse för skälighetsbedömningen och att några andra skäl till att utformning 1B inte är möjlig eller på annat sätt är olämplig inte har framkommit. På sid 98 anger mark- och miljödomstolen att det är möjligt och inte oskäligt att lokalisera utsläppspunkten på plats förutsatt i kommunens tredjehandsyrkande. Kostnaden för alternativ 1B uppges till 119-150 MSEK, från vilket belopp mark- och miljödomstolen räknat ut endast är 28-36 MSEK dyrare än det av kommunen yrkade alternativet (bilaga B2 till ansökan och sid 37 i domen).

Av bilaga A framgår emellertid att om utloppsledningen måste landförläggas ned till hamnen kommer den förväntade investeringskostnaden att öka med 92-116 mkr (att jämföra med de av mark- och

miljödomstolen beräknade 28-36 MSEK) jämfört med kommunens första-handsalternativ som är en ny utsläppspunkt norr om Ågårdsbron. De på sid 36 i domen angivna 69 – 123 MSEK (nu 92-116 MSEK) är emellertid inte en relevant jämförelse eftersom beloppet plockats ur ett underlag som avser samförlagda ledningar. Med den utsläppspunkt som mark- och miljödomstolen anvisat i domen inte medger samförläggning är korrekt belopp 92-116 MSEK, vilket redovisas i kapitel 3 i bilaga A. Att dra utloppsledningen i Lidån, alternativ 1 B, är inte ett alternativ då det redan tidigt under utredningarna visade sig inte vara tekniskt möjligt att dra denna ledning tillsammans med de två inkommande ledningarna. Utloppsledningens storlek gör den svår att böja och anpassa till rådande bottenförhållanden vilket gör att den inte kan passera fornlämningarna som ligger på botten i Lidån utan att skada desamma, vilket inte kommer att tillåtas enligt kulturmiljölagen. Att kommunen inte yrkade alternativ 1B, trots den jämförelsevis skäliga kostnaden, beror alltså på att alternativet att dra utloppsledningen i Lidån befunnits inte vara tekniskt möjlig.

Mark- och miljödomstolen har i det lämnade tillståndet valt att plocka delar från de olika yrkandena. Tillståndet omfattar därför rätt att nedlägga ledningar för inkommande orenat vatten i Lidån i enlighet med kommunens förstahandsyrkande, men inte rätt att släppa ut det renade vattnet norr om Ågårdsbron i enlighet med kommunens första- eller andrahandsyrkanden. Vad avser utsläppspunkten har mark- och miljödomstolen lämnat ett tillstånd som t.o.m. går utanför kommunens tredjehandsyrkande eftersom mark- och miljödomstolen föreskriver att utsläppspunkten ska vara belägen norr om hamnbassängen, trots att mark- och miljödomstolen i domskälen anger att den lämnat tillstånd till kommunens tredjehandsyrkande. Tredjehandsyrkandet börjar emellertid vad avser utsläppspunkten redan vid Järnvägsbron, vilket framgår av bild på sid 36 i domen. Tillståndet anger norr om Järnvägsbron men villkor 3 anger att placeringen ska vara norr om hamnbassängen.

Den av mark- och miljödomstolen föreskrivna utsläppspunkten innebär en fördyring av den ansökta verksamheten med ca 92-116 MSEK

för markförlagda utloppsledningar, vilket framgår av bifogad bilaga.

Kommunen anser inte att den försiktighetsåtgärd som en ny utsläppspunkt norr om hamnbassängen jämfört med en ny utsläppspunkt uppströms i Lidan är rimlig ur ekonomisk synpunkt vid beaktande av den förhållandevis ringa påverkan på vattendraget Lidan.

Kostnaden för hela det ansökta projektet har beräknats till ca 575 MSEK för kommunens förstahandsalternativ.

Rening av läkemedel

Mark- och miljödomstolen har i villkor 8, utan att det motiveras av något konkret miljömässigt skäl i det enskilda fallet och utan att en miljökvalitetsnorm för något av de särskilda förorenande ämnen som berörs påverkas, föreskrivit att läkemedelsrening ska installeras. Villkor 8 anger även att reningen ska omfatta smittämnen. Förutom att Lidköpings kommun, vilket även gäller mark- och miljödomstolen, är osäker på vilken slutlig effekt den planerade ozonbehandlingen har på smittämnen och mikroförroreningar inklusive läkemedelsrester eftersom tekniken är ny, så kräver ozontekniken en investering på ca 25 MSEK. Lidköpings kommun kan därför inte ovillkorligt acceptera villkor 8.

Lidköpings kommun har vid planeringen av det nya avloppsreningsverket, vilket framgår av ansökan, haft för avsikt att ligga i framkant, även i delar där det i nuläget inte finns vedertagna krav eller någon direkt etablerad teknik. Exempel på sådana åtgärder som kommunen planerat är införande av fosforåtervinning, avancerad rening av mikroförroreningar inklusive läkemedelsrester (nedan förkortat läkemedelsrening) samt borttagande av mikroplaster. Kommunen har inte sett att det finns ett miljö- eller hälsoskyddsskäl kopplat särskilt till Lidan, Lidköping eller Väneren att installera läkemedelsrening (som i sig kan reducera även smittämnen som bakterier och virus) men är berett att instal-

lera läkemedelsrening med hjälp av ozonrening som en del av framtidstänkandet om tillstånd lämnas till utsläpp norr om Ågårdsbron.

Om tillstånd inte medges till denna utsläppspunkt så åtar sig inte kommunen att installera läkemedelsreningen. Anledningen är att de ledningsdragningar som krävs för en längre norrut belägen utsläppspunkt som framgår ovan är så kostnadskrävande att de tillgängliga ekonomiska resurserna inte räcker till, i vart fall inte initialt. Ozontekniken innebär en investering på ca 25 MSEK. Lidköpings kommun yrkar därför att om kommunens förstahandsyrkande inte beviljas, tillståndet ger rätt att installera läkemedelsrening om och när kommunen ser en ekonomisk möjlighet att göra det, men inte någon skyldighet.

Branschorganisationen Svenskt Vatten har i bilaga B som framgår ovan yttrat sig om kravet på läkemedelsrening i mark- och miljödomstolens dom. Lidköpings kommun finner stöd i yttrandet att läkemedelsrening inte ska föreskrivas som krav.

Det ska slutligen noteras att begreppet "avancerad" rening uppstod under handläggningen i målet och att begreppet inte har någon annan innebörd än den rening som beskrivits i ansökan.

Övrigt

Lidköpings kommun anser att domstolen måste se helheten, där alternativet med ett nytt modernt reningsverk som har en kapacitet för framtida planerad utveckling av Lidköpings kommun och på en lokalisering skyddad från vattennivåhöjningar i Vätern ska jämföras med alternativet att inte bygga det nya avloppsreningsverket utan driva det befintliga avloppsreningsverket med de svagheter detta har i fråga om äldre teknik, sämre kapacitet och en lokalisering i nära anslutning till Vätern. Kommunen har inte kunnat innehålla sitt tillstånd de senaste tre åren. Det är framför allt den hydrauliska kapaciteten som inte räcker till, vilket lett till bräddningar främst vid verket men även på ledningsnätet, vilket till övervägande delen sker direkt till Lidan via de två pumpstationerna som är belägna på ömse sidor av Lidan vid Järnvägs-

bron. Det är en situation som kommunen tycker är mycket olycklig och som hanterats tillfälligt genom att omförhandla avtal med industrikunder. Lidköpings kommun är en liten kommun vilket innebär begränsade ekonomiska resurser. Det kan inte bortses från när krav ställs på åtgärder. Förvisso bekostas avloppsreningsverket via VA-taxan, men ledningarna måste bekostas via kommunalskatten. Det är av synnerlig vikt att fokus riktas på vilka åtgärder som är motiverade av miljöskäl i det enskilda fallet och att andra krav som är ekonomiskt betungande inte ställs.

Lidköpings kommun har varit tydlig med att om investeringsmedlen måste användas till markförlagda ledningar så minskar i motsvarande omfattning det ekonomiska utrymmet för innovativ teknik och den mycket långtgående rening som kommunen åtagit sig om det renade utsläppet får släppas i Lidan norr om Ågårdsson (kommunens första- eller andrahandsalternativ). Kommunen ser inte att den av mark- och miljödomstolen föreskriva lösningen med markförlagda ledningar ur ett helhetsperspektiv är en ur miljösynpunkt bättre lösning.

Lidköpings kommun kan också informera om att Vänerhamn som bedriver hamnverksamheten i hamnbassängen med omnejd inte accepterar att ledningar läggs i ett område söder om hamnbassängen (halvvägs upp mot Järnvägsbron), i hamnbassängen och norr om hamnbassängen inom pirarmarna. Ledningar inom det området begränsar djupet i hamnen och försvårar återkommande underhållsmuddring. Vänerhamn har meddelat att inga utlopp från ledningar får förekomma som medför en ökad sedimentering pga. störningar i vattenflödet. 2030 kommer Vänerhamn att bygga nya slussar vilket skapar ett behov av att bredda hamnen. Dessa restriktioner begränsar Lidköpings kommuns val av ny utsläppspunkt som föreskrivits av mark- och miljödomstolen. Hamnen är ett utpekat riksintresse.

Yrkanden

Lidköpings kommun yrkar att Mark- och miljööverdomstolen ändrar följande i Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, deldom 2020-06-12 i mål M 2301-19:

Tillstånd

Tillståndets del I har följande lydelse:

"Uppförande och drift av avloppsreningsverk för behandling av avloppsvatten med en maximal belastning om högst 70 000 personekvivalenter där en personekvivalent motsvarar 70 g BOD7/d¹. Utan att utöka vad som anges i det föregående medger tillståndet att belastningen uppgår till högst 3 150 kg BOD7/d, motsvarande 45 000 pe, som årsmedelvärde."

¹ Maximal belastning ska beräknas som 90-percentilen av samtliga uppmätta dygnsvärden under ett kalenderår för inkommande BOD-belastning (jfr också villkor 24 om kontroll)."

Under ärendets gång har frågan kring tillståndets omfattning varit föremål för diskussion och då främst huruvida det ska begränsas utifrån begreppet maximal genomsnittlig belastning alternativt som ett årsmedelsvärde. Mark- och miljödomstolen har ändå valt att införa ett nytt begrepp för begränsning av omfattningen, maximal belastning, som inte har stöd varken i avloppslagstiftningen eller som överensstämmer med praxis. Kommunen föreslår därför att tillståndets begränsning anger den maximala genomsnittliga veckobelastningen för att vara i linje med EU-rätten. För att få en indirekt begränsning av den maximala utsläppsmängden föreslås att även ett årsmedelvärde framgår. Lidköpings kommun har även noterat att Naturvårdsverket har överklagat tillståndspunkt I. Kommunen anser vidare att det ska framgå av tillståndet hur uppföljningen ska ske (se även villkor 24)

Lidköpings kommun yrkar att tillståndets del I ändras till följande lydelse.

"Uppförande och drift av avloppsreningsverk för behandling av avloppsvatten med en maximal genomsnittlig veckobelastning under kalenderåret om högst 70 000 personekvivalenter där en personekvivalent motsvarar 70 g BOD7/d. Utan att utöka vad som anges i det föregående medger tillståndet att belastningen uppgår till högst 3 150 kg BOD7/d, motsvarande 45 000 pe, som årsmedelvärde."

Fotnot 1

Maximal genomsnittlig veckobelastning avser belastning vid för anläggningen normala belastningsförhållanden.

Tillståndets del II har följande lydelse:

Inledning:

"Anläggande av ledningar m.m. samt utsläppspunkt av renat avloppsvatten och av bräddat avloppsvatten från huvudpumpstation P15 får ske enligt följande."

Lidköpings kommun yrkar att orden "och av bräddat avloppsvatten från huvudpumpstation P15" stryks. Det är ologiskt att precisera bräddpunkten för en specifik pumpstation då det finns ett fyrtio-tal pumpstationer totalt i ledningsnätet där avloppsvattnet kan brädda. Utsläppspunkter för bräddningar regleras lämpligen inom ramen för villkor 14 avseende åtgärdsprogrammet för ledningsnätet. Lidköpings kommun yrkar att inledningen till tillståndets del II ändras till följande lydelse.

"Anläggande av ledningar m.m. samt utsläppspunkt av renat avloppsvatten får ske enligt följande."

Del IIa:

"ny utsläppspunkt norr om hamnbassängen, det s.k. vändjacket, norr om Järnvägsbron samt där lägga ned en för ändamålet nödvändig utloppsledning i Lidan"

Lidköpings kommun yrkar att Mark- och miljööverdomstolen ändrar platsen för den nya utsläppspunkten. Lidköpings kommun yrkar i första hand att Mark- och miljööverdomstolen lämnar kommunen tillstånd att till en ny utsläppspunkt norr om Ågårdsbron. Lidköpings kommun yrkar i andra hand att tillstånd lämnas till en ny utsläppspunkt på en av kommunen vald plats i området mellan norr om Järnvägsbron och norr om hamnbassängen. Skälen i form av orimliga och omotiverade kostnader för ledningsdragning till norr om hamnbassängen och att det inte finns skäl att anta att det finns hinder med hänsyn till miljö kvalitetsnormer och upplevd sundhet och trevnad framgår ovan och i bilaga A.

Lidköpings kommun yrkar att tillståndets del IIa ändras till följande lydelse.

"ny utsläppspunkt norr om Ågårdsbron samt där lägga ned en för ändamålet nödvändig utloppsledning i Lidan"

Del IIb:

"en konstgjord bäck på del av sträckan från avloppsreningsverket till utsläppspunkten i Lidan"

Lidköpings kommun noterar att IIb är lämpligt om tillstånd lämnas till en ny utsläppspunkt norr om Ågårdsbron eftersom det vid en sådan lokalisering finns en utsläppspunkt i Lidan. Med mark- och miljödomstolens beslut om placering av en ny utsläppspunkt norr om vändjacket så kommer utsläppspunkten inte att placeras i vattenförekomsten Lidan – Lovene till Lidköping utan i vattenförekomsten Vänern - Värmlandssjön, om det inte är så att mark- och miljödomstolen menar att lämna öppet för en placering fr.o.m. Järnvägsbron. Med Lidköpings kommuns yrkande om en ny utsläppspunkt norr

om Ågårdsbron fungerar I Ib väl. I annat fall bör orden "i Lidan" strykas. Den konstgjorda bäcken kommer att anläggas som beskrivits i ansökan, men det är inte väsentligt att ange i Lidan.

Lidköpings kommun yrkar att tillståndets del I Ib ändras till följande lydelse.

"en konstgjord bäck på del av sträckan från avloppsreningsverket till utsläppspunkten"

Tillståndets del V har följande lydelse:

"Verksamheten enligt detta tillstånd ska ha satts igång senast fem år efter att denna dom har vunnit laga kraft, annars förfaller tillståndet."

Lidköpings kommun hemställer att Mark- och miljööverdomstolen ändrar igångsättningstiden till sju år. Kommunen har yrkat fem år vid mark- och miljödomstolen, men som framgår av sid 29 i kommunens bemötande den 28 februari 2020 (aktbilaga 45) var kommunen i den tron att igångsättningstiden var knuten till när byggnationen av avloppsreningsverket påbörjades, inte till starten av själva den miljöfarliga verksamheten. Eftersom tiden gäller starten av själva den miljöfarliga verksamheten måste en längre tid föreskrivas. Om en lagakraftvunnen dom föreligger under fjärde kvartalet 2021 kan anbudsförfarande inledas och upphandling ske under första halvan av 2022. Till det måste läggas tid för eventuella överklaganden av upphandlingen vilket tyvärr är vanligt förekommande. Efter upphandlingen kan detaljprojektering ske, entreprenadkontrakt tecknas och avloppsreningsverket och dess ledningar börja byggas. Byggtiden beräknas till ca två år. Om det inte uppstår några fördröjningar i denna plan och upphandlingen inte överklagas kan avloppsreningsverket funktionsprovas i slutet av 2025 för att sedan tas i drift. Denna tidplan rymmer inte några reservationer för oförutsedda händelser. Under 2020 har många verksamhetsutövare upplevt problem att få tag på såväl personella resurser som anläggningsdelar på grund av coronapandemin. Det finns inte anledning att bestämma en igångsättningstid som inte

har marginal för oförutsedda händelser Lidköpings kommun hemställer därför att igångsättningstiden ändras till sju år, vilket överensstämmer med hur kommunen uppfattade igångsättningstiden vid prövningen i mark- och miljödomstolen.

Lidköpings kommun yrkar att tillståndets del V ändras till följande lydelse.

"Verksamheten enligt detta tillstånd ska ha satts igång senast sju år efter att denna dom har vunnit laga kraft, annars förfaller tillståndet."

Tillståndets del VII har följande lydelse:

"Domstolen bestämmer den tid, inom vilken åtgärder i vatten ska vara utförda, till fem år räknat från det att domen har vunnit laga kraft."

Lidköpings kommun hänvisar vad avser behovet av längre byggnadstid till punkten ovan om igångsättningstid.

Lidköpings kommun yrkar att tillståndets del VII ändras till följande lydelse.

"Domstolen bestämmer den tid, inom vilken åtgärder i vatten ska vara utförda, till sju år räknat från det att domen har vunnit laga kraft."

Villkor 3

Villkor 3 har följande lydelse:

"Utsläppspunkten för avloppsvatten från reningsverket och från bräddning vid pumpstation P 15 ska lokaliseras till norr om hambassängen, det s.k. vändjacket."

Lidköpings kommun hemställer att Mark- och miljööverdomstolen upphäver villkor 3.

Lidköpings kommun yrkar som framgår ovan att utsläppet från avloppsreningsverket ska tillåtas ske norr om Ågårdsbron. Något särskilt villkor för placeringen av utsläppspunkten torde inte behövas jämte tillståndets del IIa.

Lidköpings kommun anser som framgår ovan inte att det finns skäl att med hänsyn till miljöförhållandena i Lidan avslå kommunens ansökta utsläppspunkt norr om Ågårdsbron. Utsläpp i Lidan ger inte upphov till en sådan ökad förorening eller störning som innebär att vattenmiljön försämras på ett otillåtet sätt eller har sådan betydelse att det äventyrar möjligheten att uppnå den status eller potential som vattnet ska ha enligt en miljökvalitetsnorm.

Kommunen anser inte heller att ett utsläpp norr om Ågårdsbron har en sådan inverkan på åns betydelse för upplevd sundhet och trevnad i Lidköpings tätort att upplevelsen motiverar en fördyring av projektet med i storleksordningen hundra miljoner.

Den av mark- och miljödomstolen föreskrivna utsläppspunkten norr om hamnbassängen innebär många kilometer nya ledningsdragningar på land, vilket som framgår ovan medför en fördyring av projektet med ca 92-116 MSEK. Ledningsdragningen på land för att komma norr om hamnbassängen måste ske i mark som kan vara förorenad, vilket i så fall medför ytterligare kostnader som inte kan beräknas idag. En så lång ledningsdragning som krävs för att anlägga utsläppspunkten till norr om hamnbassängen är inte ekonomiskt rimlig.

Därtill finns inte skäl att specifikt ange en pumpstation, P15, av många när det gäller utsläppspunkter från bräddning.

Villkor 5

Villkor 5 har följande lydelse:

"Kommunen ska till underlag för villkor 2 och 3 i god tid, minst sex veckor innan arbeten påbörjas, inge en plan för dessa till länsstyrelsen och tillsynsmyndigheten."

Lidköpings kommun yrkar att uppgiften om villkor 3 stryks med hänvisning till kommunens yrkande att villkor 3 ska upphävas. Eftersom villkor 2 avser arbeten i vatten torde endast länsstyrelsen i egenskap av tillsynsmyndighet för vattenverksamheter vara aktuell. Lidköpings kommun yrkar att villkor 5 ändras till följande lydelse.

"Kommunen ska till underlag för villkor 2 i god tid, minst sex veckor innan arbeten påbörjas, inge en plan för dessa till länsstyrelsen."

Villkor 8

Villkor 8 har följande lydelse:

"Kommunen ska i samband med uppbyggnad och idrifttagande av reningsverket installera respektive ta i drift utrustning för avancerad rening av smittämnen, mikroföroreningar inklusive läkemedelsrester."

Lidköpings kommun yrkar att villkor 8 upphävs. Kommunen har åtagit sig att införa rening av läkemedelsrester m.m. om tillståndet medger utsläpp norr om Ågårdsbron. En längre nedströms belägen utsläppspunkt kräver som framgår ovan mycket kostnadskrävande ledningsdragningar som inte ger utrymme för investering i läkemedelsrening, vilken i sig inte heller krävs utifrån behovet i den enskilda recipienten. Av bifogad bilaga A framgår att miljö kvalitetsnormerna för de särskilda förorenande ämnen som kan vara aktuella inte får en otillåten påverkan.

Villkor 9

Villkor 9 har följande lydelse:

"Halterna av föroreningar i det samlade avloppsvattenutsläppet från reningsverket, dvs. behandlat, delvis behandlat och obehandlat avloppsvatten, får under en intrimningsfas

på 12 månader från driftstart som medelvärden under i tabellen angivna perioder inte överskrida följande värden. Tidpunkt för driftstart ska anmälas till tillsynsmyndigheten.

Parameter	Halt (mg/l)	Period
BOD7	10	Medelvärde för första 12 månader efter driftstart
Totalfosfor (tot-P)	0,3	Medelvärde för första 12 månader efter driftstart
Totalkväve (tot-N)	15	Medelvärde för första 12 månader efter driftstart
Ammoniumkväve (NH ₄ -N)	3	Medelvärde för första 12 månader efter driftstart samt medelvärde för månaderna juni till och med september

Lidköpings kommun yrkar som framgår ovan att ammoniumkväve föreskrivs som provisorisk föreskrift under en provotid om Mark- och miljööverdomstolen lämnar tillstånd till utsläpp av renat avloppsvatten norr om Ågårdsbron. Utsläppet sker där i vattenförekomsten Lidan - Lovene till Lidköping där statusen för det särskilt förorenande ämnet (SFÄ) ammoniak bedömts vara måttlig.

Om Mark- och miljööverdomstolen inte ger tillstånd till utsläpp norr om Ågårdsbron utan till en plats norr om Järnvägsbron yrkar kommunen att värdet för ammoniumkväve upphävs då det inte finns miljömässiga skäl att reglera ammoniumkväve vid den utsläppspunkten. Utsläppet kommer då att ske i eller i direkt anslutning till Vänern-Värmlandssjöns vattenförekomst varför det saknas skäl att föreskriva villkor om ammoniumkväve då denna vattenförekomst saknar klassning av denna parameter och utspädningen i vattenförekomsten är mycket stor. Dessutom sker dagens utsläpp i området och ammoniumhalterna kommer att reduceras avsevärt jämfört med dagens nivåer.

Villkor 10

Villkor 10 har följande lydelse:

"Halterna av föroreningar i det samlade avloppsvattenutsläppet från reningsverket, dvs. behandlat, delvis behandlat och obehandlat avloppsvatten, får efter 12 månaders drift som medelvärden under i tabellen angivna perioder inte överskrida följande värden.

Parameter	Halt (mg/l)	Period
BOD ₇	6	Medelvärde för senast gångna 12 kalendermånader
Totalfosfor (tot-P)	0,2	Medelvärde för senast gångna 12 kalendermånader
Totalkväve (tot-N)	8	Medelvärde för senast gångna 12 kalendermånader
Ammonium-kväve (NH ₄ -N)	2	Medelvärde för senast gångna 12 kalendermånader
	0,5	Medelvärde för månaderna juni till och med september

Lidköpings kommun yrkar liksom ovan att ammoniumkväve följs upp under en prövotid och anges som provisorisk föreskrift om Mark- och miljööverdomstolen lämnar tillstånd till utsläpp av renat avloppsvatten norr om Ågårdsbron. Utsläppet sker där i vattenförekomsten Lidan – Lovene till Lidköping där statusen för det särskilda förorenande ämnet (SFÄ) ammoniak bedöms vara måttlig.

Om Mark- och miljööverdomstolen inte ger tillstånd till utsläpp norr om Ågårdsbron utan till en plats norr om Järnvägsbron hänvisar kommunen till vad som anges ovan under villkor 9.

Lidköpings kommun yrkar att värdena för BOD₇, tot-P och tot-N ändras till de högre värden som kommunen yrkat i ansökan – nämligen 10 mg/l BOD₇, 0,3 mg/l tot-P och 15 mg/l tot-N. Det saknas miljömässiga skäl att föreskriva så stränga villkor som

mark- och miljödomstolen gjort för ett utsläpp i vattenförekomsten Vänern-Värmlandssjön.

Lidköpings kommun yrkar också att Mark- och miljööverdomstolen ändrar de rullande årsmedelvärdena till årsmedelvärden som avser kalenderår. Kommunen ser inget skäl att införa ett rullande medelvärde och mark- och miljödomstolen har inte motiverat detta särskilt. Det är praxis att reglera utsläppen per kalenderår. Den kontroll som ska ske enligt Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2016:6) bygger också på årsmedelvärden.

Villkor 22

Villkor 22 har följande lydelse:

"Reningsverket ska drivas med god hushållning med energi. I första hand ska förnybara energikällor utnyttjas. Energihushållning ska ske i enlighet med en ständigt aktuell energiplan som ska redovisas till tillsynsmyndigheten."

Lidköpings kommun yrkar att Mark- och miljööverdomstolen upphäver den andra meningen. Den är identisk med 2 kap. 5 § andra stycket miljöbalken så när som att sista ordet i lagtexten är användas i stället för utnyttjas. Det finns inte skäl att anta att mark- och miljödomstolen avsett någon annan innebörd, i vart fall har det inte framgått av domskälen. Högsta domstolen har i dom meddelad den 18 november 2010, mål T 1356-08, angivit att om det är fråga om en närmare reglering i författning saknas många gånger anledning att upprepa regleringen i villkor för ett visst tillstånd. Villkoren bör i stället ta sikte på sådant som inte direkt följer av de författningsbestämmelser som ändå måste iaktas i verksamheten. Genom att mark- och miljödomstolen lägger in ett skall-krav i villkoret kommer Lidköpings kommun att vara tvungen att använda förnybara energikällor i den omfattning det är möjligt att tillgå. Villkoret är som sådant dessutom straffsanktionerat. Högsta domstolen har i NJA 2006 s. 310 framhållit att tillståndsvillkoren måste ses i samband med de stränga sanktioner som följer av en överträdelse, såsom återkallelse av tillståndet och ett straff-

rättsligt ansvar. Mark- och miljödomstolen har inte anfört något skäl för att just användningen av förnybara energikällor vid det nya avloppsreningsverket ska vara straffsanktionerad.

Lidköpings kommun ifrågasätter även den första meningen, som har viss likhet med 2 kap. 5 § första stycket miljöbalken. Som villkor saknar "god hushållning" den precisering som måste krävas av ett straffsanktionerat villkor. Det går inte att av villkoret konstatera om en överträdelse har begåtts och i så fall också kan ligga till grund för påföljder enligt sanktionssystemet, se Högsta domstolens dom den 6 april 2006 i mål M 4411-03. Lidköpings kommun vill också påtala den konflikt med kravet på god hushållning som förläggandet av den nya utsläppspunkten norr om hamnbassängen innebär genom den energikrävande, och därmed också kostnadskrävande, pumpning av vatten många km för att det ska nå utsläppspunkten.

Lidköpings kommun ifrågasätter slutligen kravet att energiplanen ska vara ständigt aktuell. Det kan av lydelsen inte uppfattas på annat sätt än att vid en strikt tolkning ska energiplanen uppdateras på i princip daglig basis. Lidköpings kommun kan acceptera om mark- och miljödomstolen hade ställt krav på en årligen uppdaterad energiplan. Lidköpings kommun yrkar därför att orden "ständigt aktuell" stryks och att uppdateringsfrekvensen får hanteras inom ramen för tillsynen.

Lidköpings kommun yrkar att Mark- och miljööverdomstolen ändrar villkor 22 till följande lydelse:

"Energihushållning ska ske i enlighet med en energiplan som ska redovisas till tillsynsmyndigheten."

Villkor 24

Villkor 24 har följande lydelse:

"Kontroll av att verksamheten bedrivs inom ramen för tillståndets omfattning ska utföras genom analys av minst ett

dygnsprov per vecka samt i övrigt i enlighet med vad som anges i Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2016:6) om rening och kontroll av utsläpp av avloppsvatten från tätbebyggelse, eller vad som kan komma i dess ställe. Tillsynsmyndigheten får medge att frekvensen av dygnsprov anpassas till nämnd föreskrift under förutsättning att minst två års stabila belastningsförhållanden påvisats samt att inte belastningsförhållandena ändrats eller kan antas komma att ändras framgent."

Kommunen ser ett behov av att det av tillståndet framgår hur begränsningen ska kontrolleras. Detta är särskilt viktigt beträffande parametern maximal genomsnittlig veckobelastning då begreppet är förhållandevis nytt och det inte finns någon praxis. Den provtagning som ska ligga till grund för uppföljningen bör korrespondera med den kontroll som regleras i NFS 2016:6. För att möjliggöra en revidering, i den händelse att bättre uppföljningsmetoder för maximal genomsnittlig veckobelastning tas fram inom EU eller nationellt, ska tillsynsmyndigheten ges möjlighet att medge en ändring av uppföljningsmetoden.

Lidköpings kommun yrkar att Mark- och miljööverdomstolen ändrar villkor 24 enligt nedan.

"Kontroll av att verksamheten bedrivs inom ramen för tillståndets begränsning uttryckt som maximal genomsnittlig veckobelastning ska utföras genom att beräkna 90- percentilen av inkommande BOD7-belastning i pe under kalenderåret, där en pe motsvaras av 70 mg BOD7 per person och dygn. Antalet mättillfällen ska minst motsvara vad som följer av Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2016:6) om rening och kontroll av utsläpp av avloppsvatten från tätbebyggelse, eller vad som kan komma i dess ställe. Tillsynsmyndigheten får medge att uppföljningsmetoden ändras om det kan visas att en annan metod bättre representerar den maximala genomsnittliga veckobelastningen.

Kontroll av att verksamheten bedrivs inom ramen för tillståndets omfattning uttryckt som årsmedelvärde, utförs genom att beräkna ett flödesviktat dygnsmedelvärde på inkommande BOD7-belastning på kalenderårsbasis, där 1 pe motsvarar 70 mg BOD7 per person och dygn. Antalet mättillfällen ska minst motsvara vad som följer av Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2016:6) om rening och kontroll av utsläpp av avloppsvatten från tätbebyggelse, eller vad som kan komma i dess ställe."

Delegation

Mark- och miljödomstolen har överlåtit åt tillsynsmyndigheten (Miljö- och byggnämnden respektive länsstyrelsen) att meddela villkor om

D1

"Placering och utförande av nya ledningar och pumpstationer samt utsläppsanordningar, inklusive skyddsåtgärder förknippade med arbetena, med anledning av villkor 4, (samråd ska härvid ske med länsstyrelsen)."

Lidköpings kommun yrkar att Mark- och miljööverdomstolen upphäver delegering D1.

Kommunen anser inte att beslutanderätten var utsläppsanordningar ska placeras ska ligga hos länsstyrelsen. Om Mark- och miljööverdomstolen medger kommunens förstahandsyrkande att förlägga den nya utsläppspunkten norr om Ågårdsbron är det fråga om ett så begränsat geografiskt utrymme att placeringen måste anses vara bedömd och godkänd av domstolen och den exakta placeringen kan beslutas av kommunen vid detaljprojekteringen.

Om Mark- och miljööverdomstolen medger kommunens andrahandsyrkande om ny utsläppspunkt på en av kommunen vald plats i området mellan norr om Järnvägsbron och norr om vändjacket så vill kommunen ha frihet att bestämma placering av utsläppsanordningar utifrån den kommande detaljprojekteringen. Det geografiska området är i detta

fall mycket större och valet av plats kan vara mycket kostnadsdrivande. Kommunen vill inte att beslutet ska ligga i länsstyrelsens händer.

De olika placeringarna kan som framgått tidigare i denna skrift medföra mycket stora kostnader och kommunen ifrågasätter därför också om det ens är möjligt att delegera frågan om placering av utsläppsanordningar till länsstyrelsen. Möjligheten att överlåta beslutanderätten åt en tillsynsmyndighet är begränsad till villkor av mindre betydelse.

Placering av kilometerlånga ledningar i hundramiljonersklassen kan rimligen inte vara av mindre betydelse. Beslut om förläggande av ledningar ingår dessutom inom den normala verksamheten inom tekniska förvaltningen och då utan att samråd om placering av ledningarna behöver ske med extern part. Lidköpings kommun noterar att delegering D1 hänvisar till villkor 4, vars rubrik är "Byggnadsåtgärder och arbeten i vatten", medan villkor 4 tycks avse arbeten på såväl land som i vatten. Vid tillstånd i enlighet med kommunens andrahandsyrkande torde domstolen även ha tillit till att kommunen väljer lämplig utsläppspunkt inom det tillståndsgivna geografiska området som följer med tillståndet.

Lidköpings kommun kommer enligt villkor 4 att samråda med tillsynsmyndigheten samt länsstyrelsen i ovanstående frågor och självfallet beakta de synpunkter som framkommer under samråden.

Uppskjutna frågor

Lidköpings kommun yrkar med hänsyn till Lidköpings kommuns förslag om provotid för ammoniak om förstahandsyrkandet bifalls och justeringen avseende näringsämnen att Mark- och miljööverdomstolen kompletterar utredningsföreläggandet så att det avser fastställandet av slutliga villkor för utsläpp till vatten av *ammoniumkväve* (*NH₄-N*), mikroföroreningar (läkemedelsrester, biocider flamskyddsmedel m.m.) samt för återvinning av *fosfor* ur avloppsvatten samt föreskriver en ny utredning U6.

U1

Utredningsföreläggande U1 har följande lydelse:

"Identifiera lämpliga parametrar, analysmetoder för uppföljning eller villkorsreglering av utsläpp av smittämnen, läkemedelsrester, biocider och andra mikroföroreningar av relevans för valda reningstekniker."

Lidköpings kommun medger U1 om Mark- och miljööverdomstolen lämnar tillstånd i enlighet med kommunens förstahandsyrkande. Om Mark- och miljööverdomstolen medger kommunens andrahandsyrkande är kommunen berett att redovisa U1 inom fem år efter att läkemedelsreningen tagits i drift. Vid andrahandsyrkandet har kommunen inte åtagit sig att installera läkemedelsrening. Om Mark- och miljööverdomstolen inte bifaller vare sig första- eller andrahandsyrkandena yrkar kommunen att U1 upphävs. Investeringen är av den omfattningen att den förutsätter att stora belopp inte behöver användas till ledningsdragning istället. Något konkret miljömässigt behov ser inte kommunen i något av fallen. Läkemedelsreningen har dock varit en av kommunens framtidsinriktade åtgärder i projektet. Den visionen har dock inte inneburit att investeringar i hundramiljonersklassen samtidigt måste läggas i ledningsdragning genom tätorten, vilket i verkligheten konsumerar utrymmet för mer innovativa åtgärder.

U3

Utredningsföreläggande U3 har följande lydelse:

"Klarlägga resursåtgång (bl.a. kemikalier och energi) för reningen samt miljöpåverkan förknippad med denna."

Lidköpings kommun yrkar att U3 upphävs. Skälet är att detta utredningskrav är alltför långtgående och är av forskningskaraktär. Att utreda miljöpåverkan för tillverkningen av aktuella kemikalier åligger den tillverkande industrin och kan inte utföras av användaren av produkterna. Däremot kommer Lidköpings kommun att vid val

av kemikalier att tillämpa substitutionsprincipen enligt hänsynsreglerna i 2 kap miljöbalken. Resursåtgången för reningen d.v.s. avloppsreningsverkets förbrukning av kemikalier och energi följs självklart upp inom ramen för egenkontrollen och redovisas i den årliga miljörapporten varför något särskilt utredningskrav inte är nödvändigt i denna del.

U5

Utredningsföreläggande U5 har följande lydelse:

"Utreda kapaciteten för att utvinna näringsämnen ur slam och rejektvatten samt identifiera lämpliga parametrar för uppföljning och eventuell villkorsreglering av återvinningen."

Lidköpings kommun yrkar att Mark- och miljööverdomstolen ändrar U5 genom att byta orden "näringsämnen ur slam och rejektvatten" till "fosfor ur avloppsvatten" I rubriktexten används begreppet fosfor. I U5 anges näringsämnen som då inkluderar även åtminstone kväve (möjligen även kalium). Ansökan avser endast återvinning av fosfor. Återvinning av kväve kräver en annan process som inte varit föremål för prövningen av ansökan. Återvinningen ska ske ur avloppsvatten, inte begränsas till slam och rejektvatten som utgör delar av det vidare begreppet avloppsvatten.

Lidköpings kommun yrkar att Mark- och miljööverdomstolen ändrar U5 till följande lydelse.

"Utreda kapaciteten för att utvinna fosfor ur avloppsvatten samt identifiera lämpliga parametrar för uppföljning och eventuell villkorsreglering av återvinningen."

Föreslagen U6

Lidköpings kommun yrkar att Mark- och miljööverdomstolen vid bifall till en ny utsläppspunkt norr om Ågårdsbron kompletterar med ytterligare ett utredningsuppdrag U6 enligt följande

"Utvärdera utsläppen av ammoniumkväve ($\text{NH}_4\text{-N}$) i det samlade avloppsvattenutsläppet från reningsverket, dvs. behandlat, delvis behandlat och obehandlat avloppsvatten. Utredningen ska även identifiera de tillfällen då utgående halter av ammoniumkväve riskerar att påverka ammoniakhalten i recipienten och vilka driftoptimerande åtgärder som behöver vidtas för att hålla ammoniumkväveutsläppen på en för recipienten acceptabel nivå. Vidare ska Ängsbäckens ammoniumreducerande effekt utredas."

Provisorisk föreskrift

Lidköpings kommun föreslår följande provisoriska föreskrift:

P1. Halten av ammoniumkväve ($\text{NH}_4\text{-N}$) i det samlade avloppsvattenutsläppet från reningsverket, dvs. behandlat, delvis behandlat och obehandlat avloppsvatten får inte överstiga

Under en intrimningsfas på 12 månader från driftstart

- 3 mg/l som medelvärde för första 12 månader efter driftstart samt medelvärde för månaderna juni till och med september

Efter 12 månaders drift

- 1,5 mg/l som medelvärde för de senast gångna 12 kalendermånaderna,
- 0,3 mg/l som medelvärde för månaderna juni till och med september.

Samråd under prøvotiden

Mark- och miljödomstolen har föreskrivit följande.

"Utredningarna enligt ovan ska utföras i samråd med tillsynsmyndigheten och länsstyrelsen."

Lidköpings kommun yrkar vidare att länsstyrelsen stryks som samrådspart vid utredningarna. Länsstyrelsen har delegerat tillsynen till miljöförvaltningen i kommunen, vilken därmed får anses

ha kompetens att utgöra samrådspart utan länsstyrelsen. Lidköpings kommun anser inte att det finns skäl att genomföra utredningarna med både tillsynsmyndigheten och länsstyrelsen och yrkar därför att länsstyrelsens stryks i samrådsdelen.

Lidköpings kommun yrkar att Mark- och miljööverdomstolen ändrar bestämmelsen om samråd till följande lydelse.

"Utredningarna enligt ovan ska utföras i samråd med tillsynsmyndigheten."

Tid för redovisning av prøvotidsutredningarna.

Mark- och miljödomstolen har föreskrivit följande.

"Redovisning ska ges in till domstolen så snart ett tillförlitligt underlag kan tas fram, dock senast 5 år från den dag reningsverket tagits i drift."

Lidköpings kommun yrkar att bestämmelsen ändras vad avser läkemedelsreningen till 5 år från att anläggningsdelen för läkemedelsrening tas i drift. Under förutsättning att kommunen får yrkad utsläppspunkt har kommunen åtagit sig att installera avancerad rening av mikroföroreningar inkl. läkemedelsrester i samband med att anläggningen byggs. I annat fall är det osäkert om, och i så fall när, denna typ av reningssteg kan komma att installeras. Kommunen yrkade därför att utredningarna U1, U2 och U4 samt förslag till på slutliga villkor för läkemedelsreningen ska lämnas till mark- och miljödomstolen senast fem år efter att anläggningsdelen tagits i drift. U5 och U6 kan redovisas så snart ett tillförlitligt underlag kan tas fram, dock senast 3 år från den dag reningsverket tagits i drift.

Lidköpings kommun yrkar att Mark- och miljööverdomstolen ändrar bestämmelsen till följande.

"Redovisning ska ges in till domstolen så snart ett tillförlitligt underlag kan tas fram, dock senast 3 år från den dag

reningsverket tagits i drift vad avser U5 och U6 och vad avser övriga senast 5 år från den dag läkemedelsreningen tagits i drift ."

Naturvårdsverket

Lidköpings kommun hemställer att Naturvårdsverket, som överklagat delar av mark- och miljödomstolens dom, ges tillfälle att yttra sig över kommunens överklagande.

Huvudförhandling med syn

Lidköpings kommun hemställer att Mark- och miljööverdomstolen håller huvudförhandling med syn innan målet avgörs. Målet är komplext och en muntlig genomgång med möjligheter till frågor och klagoranden torde underlätta för Mark- och miljööverdomstolen att tillgodogöra sig materialet. Lidköpings kommun anser att det är till stor nytta att se såväl vattendrag som landområden på plats för förståelsen.

Prövningstillstånd

Lidköpings kommun hemställer att Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd då det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen har dömt rätt eller att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet. Lidköpings kommun anser också att det finns frågor i målet som Mark- och miljööverdomstolen behöver avgöra för att ge andra domstolar och miljöprövningsdelegationer vägledning i rättstillämpningen.

Bland frågeställningarna som Mark- och miljööverdomstolen särskilt behöver pröva för att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt eller för att avgöra för att ge andra domstolar och miljöprövningsdelegationer vägledning kan nämnas följande.

Lidköpings kommun anser att mark- och miljödomstolen fattat beslut om ny utsläppspunkt på felaktig tolkning av tekniska alternativ och ekonomiska konsekvenser.

Lidköpings kommun anser att mark- och miljödomstolen föreskrivit om läkemedelsrening trots att det inte finns något faktiskt behov i den aktuella recipienten som står i rimlig proportion till investeringen och det inte heller finns några föreskrivna miljö-kvalitetsnormer för dessa särskilda förorenande ämnen (SFÄ) i de aktuella vattenförekomsterna.

Lidköpings kommun anser att grunden "upplevd sundhet och trevnad" för mark- och miljödomstolens ställningstagande i lokaliseringsfrågan är subjektiv och inte tar ställning till föreliggande förhållanden och förutsättningar i vattendraget.

Lidköpings kommun anser att vattenmyndighetens underlag för miljö-kvalitetsnormerna för ammoniak inte är tillförlitligt och att det inte finns anledning att anta att en ny utsläppspunkt norr om Ågårdsbron inte skulle vara tillåtlig.

Lidköpings kommun anser att det behöver klarläggas om en påverkan i en begränsad del i slutet av en vattenförekomsten ska påverka status för vattenförekomsten i sin helhet och i så fall var gränsen går för hur stor andel som får påverkas.

Lidköpings kommun anser att det behöver klarläggas vad som är en representativ provpunkt i en vattenförekomst för att statusklassificeringen av vattenförekomsten som helhet ska kunna göras.

Lidköpings kommun anser att det av mark- och miljödomstolen lämnade tillståndet är otydligt i vissa avseenden.

Lidköpings kommun

genom

Susanne Åberg Witt-Strömer